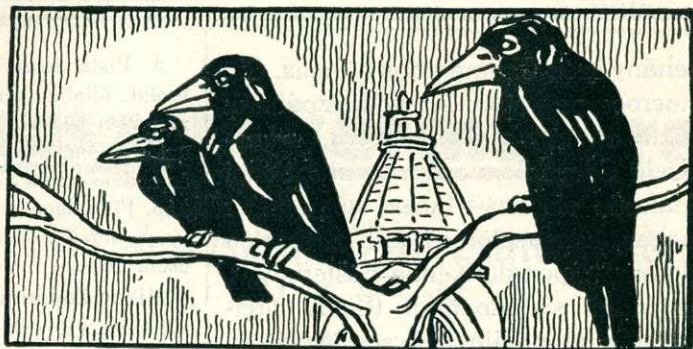

MI. UJSÁG AZ. ÁLLAT- KERTBEN?

BUDAPEST-SZÉKESFŐVÁROS-ÁLLAT-ÉS-NÖVÉNYKERTJÉNEK-KÖZLEMÉNYEI

Budapest, 1914.

I. évfolyam. 13. szám.

Kedd, augusztus 11.

Egyes szám ára: 10 f

Dr. LENDL ADOLF és Dr. MÁRKUS JENŐ
közreműködésével szerkeszti:
RAITSITS EMIL

Megjelen május—szeptember hónapokban minden
kedden és pénteken, azontúl havonta legalább
egyszer. * „A TERMÉSZET“ melléklapja

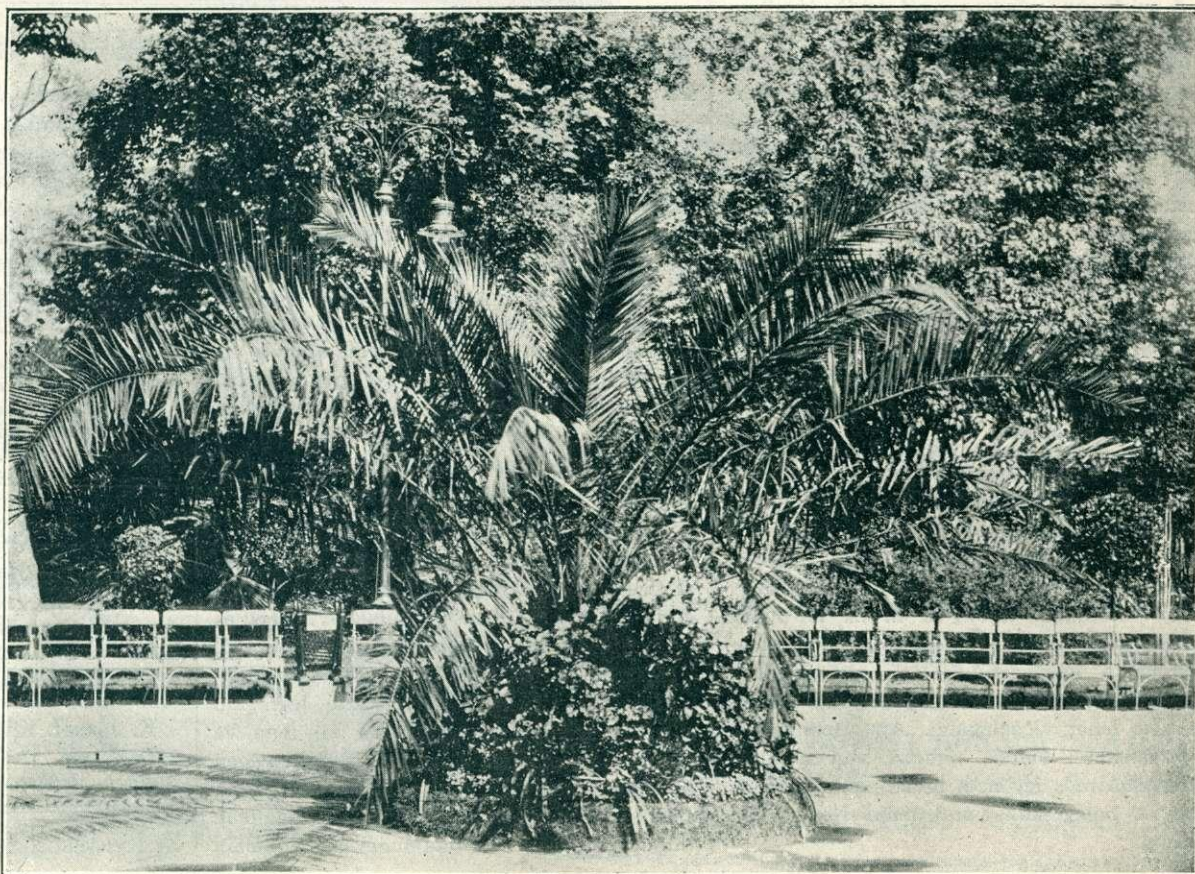
Pálmák.

A főváros állat- és növénykertje — mint már neve is mutatja — nemcsak a zoologia érdekeit szolgálja, hanem tanulságos szórakozást nyújt a botanikusoknak s általában a növényvilág minden kedvelőjének is. Egészen eltekintve attól, hogy az állatkert külső növényvilága mindenütt az illető állatcsoport lelőhelyéhez alkalmazkodik s így az állatokat a maguk hű természeti viszonyai között mutatja be, a félmilliónál nagyobb értéket magában foglaló pálmaház rendkívül ritka, értékes és egyebütt alig látható külföldi, főleg tropikus növényeket tartalmaz csodaszép példányokban. Az állatkert ilyenmő kincsei közt elsősorban a pálmák vonják magukra a növénykedvelő közönség figyelmét. Ezek a gyönyörű délszaki és keleti növények, melyek közül nem egy hatalmas fává nő, általában két csoportra oszlanak ú. m. a legyezőpálmák (*Chamaerops*) és kókuszpálmák (*Phoenix*) csoportjára. Fel kell említenünk, hogy a műkertészet által szintén

a pálmákhoz sorolt páfrányfák (*Dicksonia*), a *Cycadeák* és a *Tornelia fragrans* csak külsőleg hasonlítanak a pálmákhoz, egyébként azonban más növénycsaládok képviselői.

Az állatkert főbejáratánál felállított öt hatalmas kókuszpálma, melyeknek párja alig van az országban s melyek közül egyet képben is bemutatunk, a *Phoenix reclinata* faj remek példányai. A vagyont képviselő pálmákat

pellérdi *Brázay* Kálmán nagybirtokos, volt országgyűlési képviselő ajándékozta az állatkertnek. A pálmaház kincseiből a legyezőpálmák közül felemlítjük a Jáva szigetén honos *Saribus subglobosus* (3 méter magas példány) és a Bourbon-szigetéről ideszármazott *Latania Borbonicá-t*. Mindkettő *felsőleges királyunk* értékes ajándéka. Van továbbá a pálmaházban több hatalmas *Livistonia* (Ausztrália),

nehány szép *Chamaerops humilis*, *Ch. macrocarpa* stb. A kókuszpalmák közül ott látjuk a nádszerű, ritkáslevelű *Cocus flexuosá-t*, az ausztráliai *Seafortia elegans-t* (közel négy méter magas, csupasz törzsű fa), a szintén akkora, imponáló *Kentia Fosterianá-t*, az indiai szágópalmát (*Cicus circinalis*), a Himalája hegység gyönyörű díszét, a *Phoenix Roebeliní-t*, a Kanári-szigeteken honos *Phoenix canariensis-t*, továbbá számos *Phoenix reclinatá-t*, *Ph. tennis-t*, stb.

A pálmászerű, de más családokhoz tartozó exotikus növények közül a páfrányfa (*Dicksonia antarctica*), az *Encephalartos Altensteini* (Mexikó) és a *Philodendron pertusum* van képviselve gyönyörű példányokban. Ezek azonban csak a legnevezetesebb és legértékesebb kincsei állatkertünk pálmaházának s a botanikus és növénykedvelő közönség itt még számos olyan pálmafajt láthat, melyet egyébként csak hosszú külföldi út árán szemlélhetne. (z. v.)

HIREK

A szirti sas — cseresznyét eszik. Gyakran megtörténik, hogy a fogságban levő állatok a legkülönbözőbb eledelkehez szoknak hozzá. De még így is nagy esemény, ami a mi kertünkben történt: a szirti sas, amely csak húst szokott enni, jóízűen fogyasztja el a cseresznyét s a szép, érett ringlót. A mi szirti sasunk — a sasok között látható — egyébként igen kedves és barátságos, mert ha *Muci* néven szólítják, rögtön lerepül a ketrec széléhez. Itt említjük meg, hogy darázs-ölyvünk, mely csak darázsfélékkel szokott táplálkozni, a fogságban szintén hozzászokott a cseresznyéhez, amelyet most már nagyon szeret is. Ha nincsen cseresznye, szívesen megeszi a ringlót, datolyát meg fűgét is.

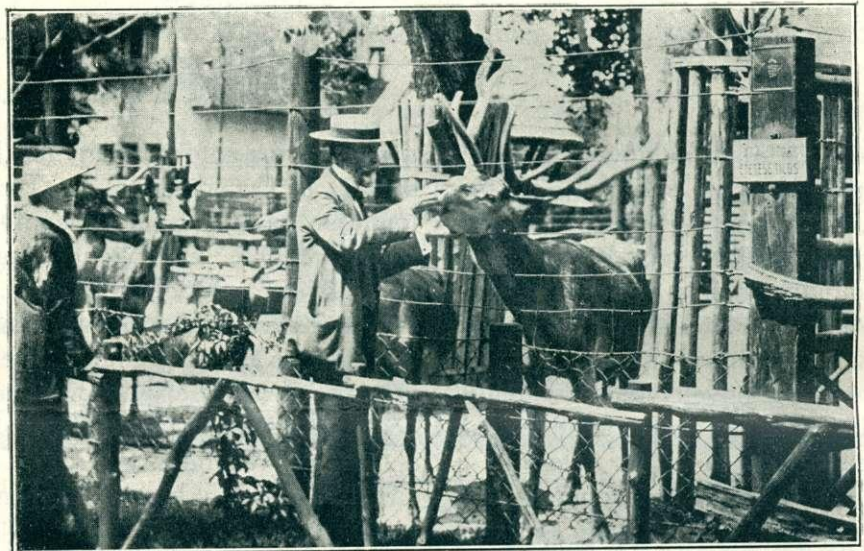
Hévízi levél. Az állatkert igazgatósága minden héten kétszer kap jelentést a Hévízen fürdőző Nelly elefántról. A legutóbbi értesítés szerint Nelly állapota szépen javul, amiben persze jelentékeny része van annak is, hogy Nelly valóságosan rajong a hévízi tó meleg vizéért. Már az első napokban nagyon megszerette a nagyszerű hatású gyógyvizet s minél tovább tartózkodik benne, annál nehezebben lehet kicsalogatni. Ami azonban a legfontosabb: alapos remény van a gyógyulására s így nem hiába vettük tervbe, hogy a mozgó-könyvtárat majd Nelly fogja cipelni.

A Pista szarvas cukrot eszik. Kedves, szelid állatja kertünknek a Pista szarvas, melyet a közönség is nagyon kedvel. Képünk azt a jelenetet ábrázolja, amint szelidségének és kedvességének jutalmául fehér kockacukrot kap. Pista igen szereti a kockacukrot s ha jól viseli magát, mindennap hozzájut ehhez a csemegéhez.

Mikor koplalnak az állatok? A Sziamelefánt két évvel ezelőtt, amikor a foga fájt, négy napig nem evett semmit sem. Az egyik strucot annyira megviselte a trieszt—budapesti út, hogy egy hétig nem akart enni az új helyén. Az egyik emu tavaly — miután a társaival összekülönbözött és verekedett is — 18 napig nem evett. Hamburgból hoztunk az idén két borjúfókát, amelyek négy napig koplaltak a vasúton és azután folytatták itt még 12 napig

szubvencióval) fennáll 51 állatkert, állami állatkert van 16; uralkodók négyen tartanak fenn állatkertet és kereskedelmi célokat követ 15.

A többi magántulajdon, vagy szubvencionált részvénytársaságoké. Állat- és egyúttal növénykert van összesen négy: Krakóban (ez kicsiny-szerű), Hanoi-ban (Japán), Párisban (*Jardin des Plantes*) és Budapesten. Egyes városokban két állatkertet találunk; például Los Angeles (California) városában van egy municipiális és egy kereskedelmi állatkert; New-Yorkban két városi, Buenos-Airesben szintén két városi; Párisban egy állami és egy kereskedelmi, Hamburgban egy városi és mellette Stellingenben a Hagenbeck-féle kereskedelmi állatkert. Tenyésztéssel foglalkozik körülbelül tíz állatkert; ezek közül legnevezetesebb az Odesszától északra fekvő *Ascania-Novai* állat-

PISTA SZARVAS CUKROT ESZIK.

ezt a hálátlan mesterséget, habár megkínálták őket a legkülönbözőbb tengeri és édesvízi halakkal; végre azután elfogadtak egy pár falat lóhúst; majd játszani kezdtek a vízbe dobott halakkal s ezzel megjött rendes étvágyuk. A kisebb állatok többnyire egy-két napig nem fogadnak el eleséget az előttük ismeretlen új helyen; gyakran félnek és szomorkodnak, de azután beletörődnek sorsukba. Ilyenkor nagyon kell arra ügyelni, hogy a víz és élelem változása meg ne ártson nekik. Sok állatnak egészségére válik, ha időnként bőjtöltetik; a hűvő nagy ragadozók ez okból hetenként egy napon (hétfőn) nem kapnak enivalót s ők ezt nem nagyon bánják.

A világ állatkertjei. A kairói állatkert igazgatója évenként összeállítja a világ összes állatkerteinek névjegyzékét és ebből tudjuk, hogy az elmúlt évben 166 állatkert létezett és pedig: Afrikában 13, Észak-Amerikában 56, Dél-Amerikában 10, Ázsiában 24, Ausztráliában 8, Európában 56. Ezek közül legrégebb a schönbrunni, amely 1752 óta áll fenn és legújabb az edinburgi, amelyet 1913. év végén nyitottak meg. Legnagyobb a New-Yorki Zoological Park; legkisebb a szent-galleni. Mint városi intézmény (majdnem kivétel nélkül

kert, amelyben a tulajdonosa főként antilop-fajokat, zebrákat és bölényeket szaporít. Eredetileg kereskedelmi vállalatnak létesítette ezt a terjedelmes tenyésztőtelepet, de azután — gazdag német földbirtokos létére — annyira megszerette állatait, hogy nem ad el belőlük egyet sem, hanem időnként ajándékozza a fölöslegesekből jőnevű állatkerteknek, azzal a kikötéssel, hogy jól ápolják kedveltjeit.

Bérletek. Állatkertünk népszerűségét és kellemességét bizonyítja, hogy még augusztus hónapban is többen váltanak bérletjegyet. Ezekben a nehéz időkben s úgyszólván a nyári szezon vége felé, ez igen kedvező eredmény.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

A. Béla. Fényképezésre való engedélyt egy délelőtti vagy egy délutáni lehet kapni. Az irodában kell jelentkezni s az engedély kiadása egy koronába kerül.

O. Ella. A mozgó könyvtár most kapott több Marc Twain munkát. Tessék jelentkezni.

K. József. Kívánságának eleget tettünk.

D. János. „A Természet” legutóbbi számában bő tájékoztatót talál erre vonatkozóan.

A kiadásért felelős: RAITSITS EMIL

Az állatkerti szimfonikus zenekar műsora

1914. augusztus 11-én, kedden:

Délután 5—7-ig

1. *Sousa* : Kadét induló
2. *Auber* : A fekete dominó — Nyitány
3. *Lindsay* : Aisha — Amerikai intermezzo
4. *Flotow* : Stradella — Ábránd
5. *Mendelssohn* : Athalia — Nyitány
6. *Blon* : Tavasz és szerelem — Keringő
7. *Nazareth* : Dengozo — Brazíliai Tango
8. *Ertl* : Egy est katonáéknál — Egyveleg

Este 8—11-ig

1. *Wieschendorff* : Ubi bene, ibi patria — Induló
2. *Weber* : A bűvös vadász — Nyitány
3. *Smetana* : Az eladott menyasszony — Ábránd
4. *Beethoven* : C-moll szimfonia — Scherzo
5. *Svendsen* : Norvég művészkarneval
6. *Nessler* : A sákingeni trombitás — Ábránd
7. *Wagner* : A walkűrök lovaglása
8. *Bloch* : Magyar rapsódia
9. *Adam* : Yvetot király — Nyitány
10. *Waldteufel* : Korcsolyázók — Keringő
11. *Strauss* : Cigánybáró — Ábránd
12. *Wiegand* : Pezsgő galopp

Karnagy: WIESCHENDORFF HENRIK tanár,
a m. kir. Operaház tagja.

1914. augusztus 13-án, csütörtökön:

D. u. 5—7-ig

1. *Linke* : Reggel ötig — Induló
2. *Bellini* : Norma — Nyitány
3. *Nesvadba* : Mily szép vagy — Dal
4. *Puccini* : Pillangó kisasszony — Ábránd
5. *Bach* : Sziklától tengerig — Nyitány
6. *Wagner* : A bolygó hollandi — Kettős
7. *Waldteufel* : Egy nap Szevillában — Keringő
8. *Eilenberg* : Enyelgő — Jellemkép

Este 8—11-ig

1. *Meyerbeer* : Fáklyatánc
2. *Beethoven* : István király — Nyitány
3. *Hegyi* : Ünnepi hangok — Nyitány
4. *Wagner* : Lohengrin — Ábránd
5. *Liszt* : E-dur Polonaise
6. *Gounod* : Hymnus Szent Ceciliához
Szólóhegedű *Henrichs Walther*, hangversenymester
7. *Strauss* : Királykeringő
8. *Verdi* : Traviata — Ábránd
9. *Habay* : A falu rossza — Nyitány
10. *Erkel* : Bánk bán — Ábránd
11. *Brahms* : Két magyar tánc

Karnagy: WIESCHENDORFF HENRIK tanár,
a m. kir. Operaház tagja.

1914. augusztus 12-én, szerdán:

D. u. 5—7-ig

1. *Wieschendorff* : Club induló
2. *Suppé* : Haramia csinyek — Nyitány
3. *Blon* : Ibolyka — Jellemkép
4. *Moskowski* : Boabdil — Mauriai ábránd
5. *Linke* : Indra birodalmában — Nyitány
6. *Fetrás* : Holdas éj — Keringő
7. *Komzák* : Vig embereknek — Egyveleg

Este 8—11-ig

1. *Goldmark* : Tavasszal — Nyitány
2. *Schubert* : Ave Maria
3. *Horovitz* : Scherzo
4. *Verdi* : Rigoletto — Ábránd
5. *Wagner* : Császárinduló
6. *Bach* : Meditáció
7. *Bizet* : Djamiléh — Egyiptomi tánc
8. *Puccini* : Tosca — Ábránd
9. *Dvorák* : Carneval nyitány
10. a) *Grieg* : Solvejg-dala
- b) *Moskovski* : Szerenád
11. *Ponchielli* : Gioconda — Balletzene
12. *Lehár* : Arany és ezüst — Keringő

Karnagy: WIESCHENDORFF HENRIK tanár,
a m. kir. Operaház tagja.

Augusztus 19-én (szerdán)

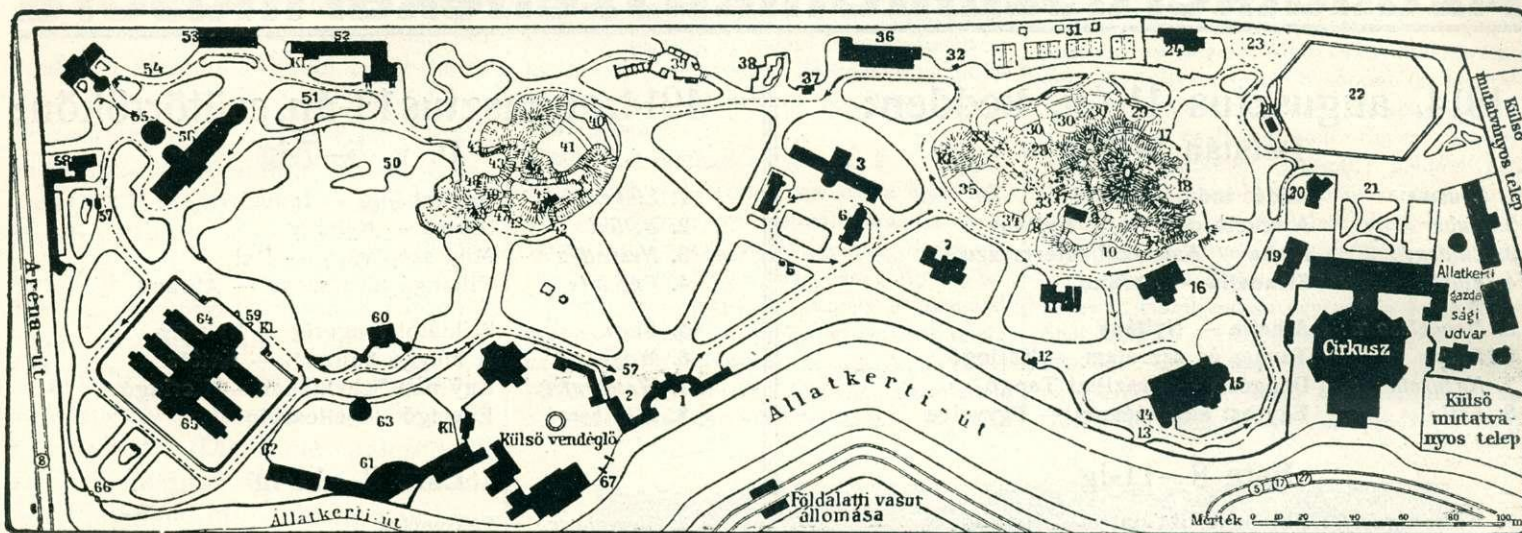
Wagner-Estély

A szimfonikus zenekarnak és
karnagyának, Wieschendorff
Henrik tanár, a m. kir. operaház tagjának

együttes jutalomestélye

.....
Belépődíj este 6 órától 1 korona
**Belépni csak a pénztárnál váltott
napi jegyekkel lehet;** minden más jegy,
tehát a bérletjegyek is, ezen a napon
este 6 órától kezdődően érvénytelenek.
.....

A SZÉKESFŐVÁROSI ÁLLATKERT HELYSZINRAJZA

JELMAGYARÁZAT:

Az állatkertbe vezető villamosok számai: 5, 15, 17, 21, 23, 25, 27, 37, 73, 75, közúti, 8, 10, 12, 48, városi villamos vasút. — F. J. földalatti villamos vasút. Omnibusz.

A térképen látható számok az útmutató szövegére utalnak. → az útmutató leírásában követett útirány. Kl. = klozet.

1. Főkapu
2. Igazgatóság
3. Majmok
4. Rágcsálók
5. Mókusház
6. Erszényesek
7. Szarvasok
8. Juhok
9. Tejszarnok
10. Antilopok
11. Bölények
12. Cukorkaárusítás

13. Kapu
14. Néprajzi gyűjtemény
15. Vastagbőrűek
16. Zsirafok
17. Turista-út
18. Vendéglő
19. Tevetélek
20. Disznófélek
21. Gyermekek játszóhelye
22. Sport-pálya

23. Lovagi és kocsi-kázo-pálya
24. Zebraistálló
25. 26. 27. 28. Kecsketélek
29. Kis medvék
30. Nagy medvék
31. Kutya
32. Süteményárusítás
33. Átjáró az oroszlanházon át
34. Tigrisbarlang
35. Oroszlánbarlang

36. Kisragadozók
37. Hűsítő italok árusítása
38. Vidrató
39. Várrom
40. Fókátó
41. Jegesmedvék
42. Turista-út
43. Rozsomák
44. Nyestfélek
45. Rénszarvasok
46. Norvég ház

47. Hófajdok
48. Alagút-átjáró
49. Bejárat a mozgatóképekhez
50. Uszómadarak
51. Gázlók, kacsák
52. Fácános
53. Sasok
54. Struccok
55. Kisebb tóparti madarak
56. Madarak háza

57. Dohányárusítás
58. Falusi gazdaság
59. Akvárium
60. Terrárium
61. Vendéglő (Spartarits és Falusi gazdaság)
62. Kávéház (Maloschik)
63. Zenepavillon
64. Kávéházi terrasza
65. Pálmaház bejárata
66. Aréna-úti kapu
67. Gundel-féle vendéglő

HIRDETÉSEK

Az Állatkertben

nézzük meg
az Akváriumot
és a Pálmaházat

Szép emléktárgyak jutányos áron kaphatók

KERTÉSZ TÓDOR

BUDAPEST, IV. KER., KRISTÓF-TÉR

- ◆ Emléktárgyak, utazási cikkek, játék és sport árúk, háztart. cikkek nagy raktára
- ◆ A IV. kerület Bécsi-utca 2. szám alatti „BUDAPEST” SZÁLLODA SAJÁT KEZELÉSÉBEN
- ◆ Állandó vevőinek a szobák áraiból megfelelő árkedvezményt nyújt

